

Danske lønomkostninger i EU-top presser flere brancher

I debatten om den danske konkurrenceevne ligger fokus på fremstillingsindustrien, fordi den er meget eksportorienteret, og fordi den er vigtig for beskæftigelsen. Det er almindeligt kendt, at konkurrenceevnen her er blevet forværret siden 2000. Det skyldes bl.a., at lønningerne er steget mere end i udlandet. Resultatet er, at danske arbejdsomkostninger pr. time i industrien er de tredjehøjeste i EU. En omkostning pr. time, der ligger 31 pct. (68 kr.) over gennemsnittet for Euroland, stiller skrappe krav til danske medarbejderes produktivitet, hvis danske industrivirksomheder skal kunne konkurrere med de udenlandske konkurrenter.

Høje lønomkostninger er imidlertid ikke kun et fænomen inden for industrien. Faktisk er det endnu mere udtalt inden for hotel og restauration, hvor Danmark har de højeste arbejdsomkostninger pr. time hele 62 pct. (74 kr.) over gennemsnittet for Euro-landene. Inden for bygge og anlæg samt transport ligger Danmark ligeledes i toppen med en andenplads, mens Danmark ligger tredjehøjest på engros- og detailhandel. Hvis de relative høje lønniveauer i Danmark ikke afspejler et tilsvarende højt produktivetsniveau, vil det resultere i højere priser, hvilket har nogle uheldige konsekvenser. For det første er de øvrige brancher også i nogen grad udsat for udenlandsk konkurrence. For hotel og restauration sker det bl.a. i forbindelse med turisternes ferievalg, og når virksomheder skal vælge, hvor de vil afholde konference. For transportvirksomhederne vil man miste fragtkørsel i udlandet og i Danmark, og bygge- og anlægsvirksomheder mister kontrakter. For det andet kan høje omkostninger i de øvrige brancher tynde industriens konkurrenceevne, fordi industrien køber produkter af andre brancher. En dyr byggebranche kan fx gøre det uattraktivt at investere i ny dansk produktion. For det tredje betyder det, at danske forbrugere betaler mere for samme produkter. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har opgjort, at priserne på dagligvarer i Danmark er ca. 7-9 pct. dyrere end i andre sammenlignelige EU-lande, når man renser for momssatser og afgifter, samt at flere varer sælges på kampagne i Danmark. De højere priser mindsker købekraften og dermed velstanden.

Lønniveauet er højt i Danmark - i alle brancher

Danske lønninger er høje sammenlignet med andre EU-lande. Det er almindeligt kendt, at den danske fremstillingsindustri er udfordret af høje arbejdsomkostninger efter en periode siden 2000 med højere lønstigninger end udlandet, samtidig med, at produktivetsstigningerne har været lavere end i udlandet. Det forværret danske fremstillingsvirksomheders konkurrenceevne og dermed eksportmuligheder. I 2012 er de gennemsnitlige arbejdsomkostninger pr. time 291 kr., hvilket kun overgås af Norge, Sverige og Belgien. Den danske omkostning pr. arbejdstime i industrien ligger derimod 30 kr. over Tyskland, 82 kr. over USA, 134 kr. over Storbritannien og 240 kr. over Polen, jf. tabel 1.

Tabel 1 Gennemsnitlige arbejdsomkostninger i udvalgte lande og brancher, kr./time. 2012

Fremstillingsindustri		Bygge og anlæg		Engros- og detailhandel		Transport		Hotel og restauration	
Norge	374	Sverige	281	Sverige	277	Sverige	270	Danmark	193
Sverige	328	Danmark	261	Belgien	261	Danmark	268	Sverige	191
Belgien	313	Belgien	241	Danmark	232	Belgien	268	Finland	179
Danmark	291	Holland	237	Frankrig	217	Frankrig	238	Frankrig	175
Frankrig	271	Finland	237	Finland	203	Luxemburg	228	Holland	139
Tyskland	262	Frankrig	228	Holland	202	Østrig	216	Luxemburg	133
Finland	251	Østrig	218	Østrig	198	Holland	215	Italien	121
Holland	240	Italien	191	Tyskland	192	Finland	211	Østrig	114
Østrig	240	Tyskland	184	Italien	181	Italien	189	Tyskland	111
Luxemburg	224	Irland	174	Luxemburg	177	Tyskland	185	Spanien	103
USA	209	Luxemburg	171	Irland	146	Irland	184	Irland	101
Japan	209	Storbritannien	156	Spanien	135	Spanien	161	Storbritannien	85
Irland	200	Spanien	152	Storbritannien	131	Storbritannien	149	Slovenien	82
Italien	199	Slovenien	89	Slovenien	103	Portugal	109	Portugal	62
Spanien	167	Portugal	75	Portugal	79	Slovenien	108	Malta	50
Storbritannien	158	Tjekkiet	69	Tjekkiet	70	Malta	78	Tjekkiet	42
Slovenien	101	Slovakiet	63	Slovakiet	58	Tjekkiet	71	Slovakiet	39
Portugal	75	Polen	51	Ungarn	51	Slovakiet	61	Polen	37
Tjekkiet	72	Ungarn	43	Polen	49	Ungarn	56	Ungarn	33
Malta	70	Letland	40	Malta	48	Polen	54	Letland	28
Slovakiet	65	Litauen	39	Litauen	39	Letland	51	Litauen	23
Ungarn	56	Malta	39	Letland	38	Litauen	51	Rumænien	17
Polen	52	Rumænien	26	Rumænien	29	Rumænien	33	Bulgarien	17
Litauen	42	Bulgarien	21	Bulgarien	25	Bulgarien	28	Norge	-
Letland	39	Norge	-	Norge	-	Norge	-	Belgien	-
Rumænien	28	USA	-	USA	-	USA	-	USA	-
Bulgarien	21	Japan	-	Japan	-	Japan	-	Japan	-

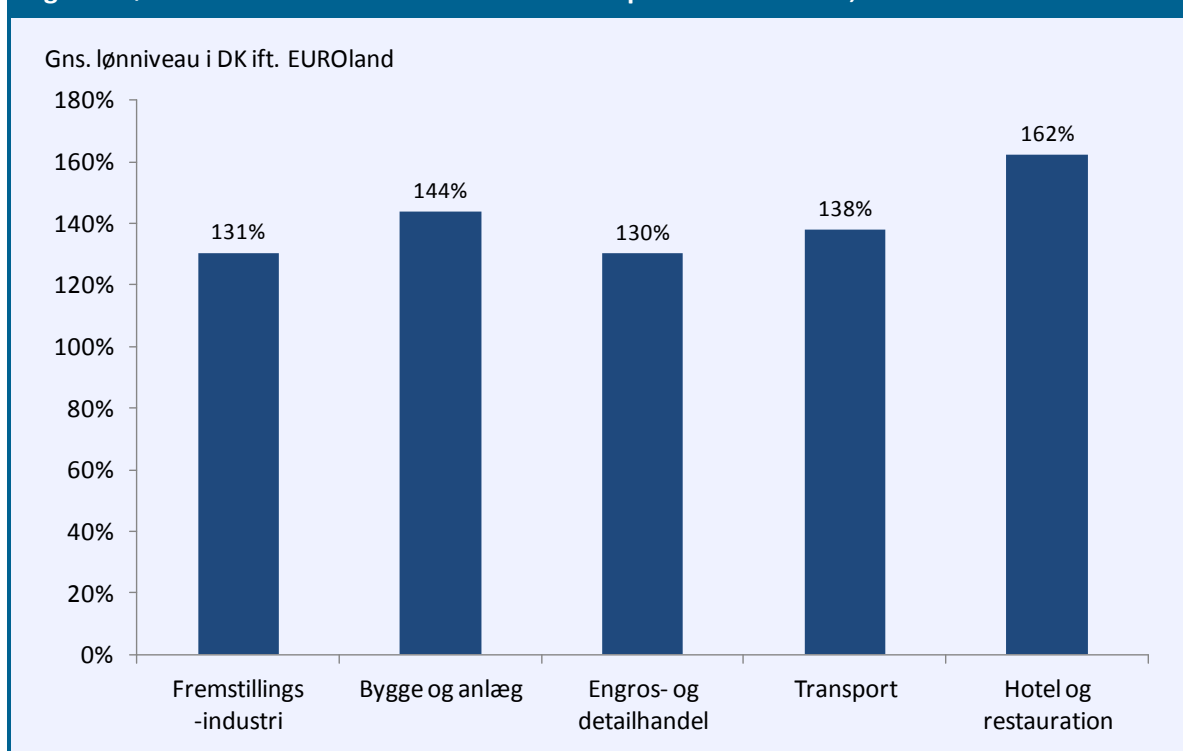
Anm.: For Holland er data fra 2011. Tal for lande med flydende valutaer som Sverige, England, USA og Polen kan fra år til år blive påvirket markant af ændringer i valutakurserne.

Kilde: CEPOS på baggrund af DA's internationale lønstatistik

Det er imidlertid ikke kun inden for fremstillingsindustrien, at de danske lønomkostninger er høje relativt til andre EU-lande. Inden for mere hjemmemarkedsorienterede erhverv som engros- og detailhandel ligger Danmark således nummer tre. På bygge og anlæg samt transport nummer to. Og i hotel og restauration har Danmark de højeste arbejdsomkostninger pr. time af de lande, der findes data for medarbejderomkostningerne på.

Forskellen på det danske lønniveau og det generelle lønniveau er faktisk endnu mere udtalt uden for fremstillingsindustrien. Det gælder ikke mindst i de erhverv, der i højere grad er orienteret mod hjemmemarkedet. Inden for bygge og anlæg samt hotel og restauration ligger Danmark hhv. 44 pct. (79 kr.) og 62 pct. (74 kr.) over gennemsnittet for Euro-landene. Inden for transport er forskellen 38 pct. (74 kr.) mod 30 pct. (54 kr.) og 31 pct. (68 kr.) over Euro-gennemsnittet i engros- og detailhandel og i fremstillingsindustrien.

Figur 1. Lønniveau i Danmark relativt til Euroland på hovedbrancher, 2012

Anm.: Lønniveau i Euroland i den enkelte branche er sat til 100 pct. og det danske lønniveau er sat i forhold hertil.
Kilde: CEPOS på baggrund af data fra DA's internationale lønstatistik og EUROSTAT

Hvis de relativt høje lønniveauer i Danmark ikke afspejler et tilsvarende højt produktivetsniveau, sætter det sig i priserne, hvilket har nogle uheldige konsekvenser.

For det første er de øvrige brancher også i nogen grad udsat for udenlandsk konkurrence. For hotel og restauration sker det bl.a. i forbindelse med turisternes ferievalg, og når virksomheder skal vælge, hvor de vil afholde konference. For transportvirksomhederne vil man miste fragtkørsel (cabotage) i udlandet og i Danmark, og bygge- og anlægsvirksomheder mister kontrakter. Selv detailhandlen er udsat for udenlandsk konkurrence fra såvel grænsehandel, udenlandsk shopping og international internethandel.

For det andet kan høje omkostninger i de øvrige brancher tynde industriens konkurrenceevne, fordi industrien køber produkter af andre brancher. En dyr byggebranche kan fx gøre det mindre attraktivt at investere i ny dansk produktion.

For det tredje betyder det, at danske forbrugere betaler mere for samme produkter, hvilket mindsker købekraften og dermed velstanden.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen opgjorde i 2012, at priserne på dagligvarer i Danmark er ca. 7-9 pct. dyrere end i andre sammenlignelige EU-lande, når man tager højde for momssatser og afgifter samt at flere varer sælges på kampagne i Danmark end i andre EU-lande.¹ Denne forskel kan (ud over eventuelle målefejl) enten fremkomme pga. uhensigtsmæssig regulering (og manglende konkurrence) eller fra et højere omkostningsniveau. Omkostningsniveauet omfatter både højere indirekte afgifter som fx miljøafgifter og højere arbejdsomkostninger pr. produceret enhed.

¹ Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (2012). Tilbud i den danske dagligvarehandel.